

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2025. gada 4. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi SIA “GelvoraSergel” pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 112/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 4. panta pirmās daļas 2. un 5. punktu un 5. panta pirmās daļas 2. punktu un 2.¹ daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam;

1.2. atzīt Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 5. panta 2.¹ daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam;

1.3. noteikt ierobežotas pieejamības statusu pieteikumā un tā pielikumos ietvertajai informācijai, kas uzskatāma par pieteikuma iesniedzējas komercnoslēpumu.

2. Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 4. panta pirmās daļas 2. un 5. punkts nosaka:

“(1) Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām subjekts var būt fiziskā persona, ja vienlaikus pastāv visi šādi nosacījumi:

[..]

2) pieteikuma iesniegšanas dienā konstatējams, ka fiziskās personas vidējie ienākumi mēnesī pēdējo 12 mēnešu laikā, neskaitot līdzekļus 15 procentu apmērā no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas par katru apgādībā esošo bērnu,

nepārsniedz valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru, reizinot ar koeficientu 1,5.

[..]

5) fiziskajai personai pēdējo 36 mēnešu laikā pirms pieteikuma iesniegšanas vismaz trīs mēnešus ir bijis trūcīgā vai maznodrošinātā mājsaimniecībā esošās personas statuss vai arī persona atbilst kādai no šādām pazīmēm:

a) tai ir piešķirta invaliditātes pensija, vecuma pensija vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts, kas atbilst Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā minētajam gadījumam,

b) tai ir vismaz trīs bērni, to skaitā audžuģimenē ievietoti, aizbildnībā esoši, kā arī bērni pēc pilngadības sasniegšanas līdz 24 gadu vecumam, ja viņi iegūst vispārējo, profesionālo vai augstāko izglītību vai 11 mēnešus pilda valsts aizsardzības dienestu,

c) tās aprūpē ir bērns ar invaliditāti.”

Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 5. panta pirmās daļas 2. punkts un 2.¹ daļa nosaka:

“(1) Parādniekam var piemērot fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām, ja vienlaikus pastāv visas šādas pazīmes:

[..]

2) visu parādsaistību pamatparāda un blakus saistību kopējais apmērs nepārsniedz 5000 *euro*.

[..]

(2.¹) Uz parādsaistībām, kuras radušās no pārsnieguma kredīta, kredītkaršu, kredītlīniju vai līdzīga kreditēšanas pakalpojuma, netiek attiecināta šā panta otrās daļas 3. punkta prasība par to segšanu ne mazāk kā 20 procentu apmērā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta Fiziskās

personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma normu atbilstība Latvijas Republikas Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzēja komercdarbība ir saistīta ar parādu pirkšanu un to atgūšanu ārpustiesas kārtībā. Proti, tā uz cesijas līgumu pamata iegūst kreditoru prasījuma tiesības pret parādniekiem un veic šo parādu atgūšanu. Peļņa no iegādātajiem parādu portfeļiem veidojas no starpības starp faktiski atgūto naudas summu un portfeļa iegādes un apkalpošanas izmaksām. Lielāko parādsaistību daļu veido tādas saistības, kas izriet no patērētāju kreditēšanas līgumiem, kuru apmērs nepārsniedz 5000 *euro* un kuras iegūtas īpašumā pirms apstrīdēto normu spēkā stāšanās.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētās normas būtiski paplašināts to subjektu un gadījumu loku, kad persona var tikt atbrīvota no parādsaistībām. Tā rezultātā kreditors pilnībā zaudē savas prasījuma tiesības pret parādnieku, pat ja tam ir manta vai ienākumi, kas ļautu prasījumu apmierināt vismaz minimālā apmērā. Tas pieteikuma iesniedzējas ieskatā ir pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturto teikumu. Turklāt, nosakot parādu portfeļa vērtību un tā iegādes cenu, tiek ņemts vērā parādu neatgūšanas riska koeficients. Apstrīdētās normas ietekmē lielu daļu pieteikuma iesniedzējas parādu portfeļa, un tā vērtība ir būtiski samazinājusies. Tādējādi apstrīdētās normas aizskar pieteikuma iesniedzējai Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu.

Apstrīdētās normas ir attiecināmas arī uz tādām parādsaistībām, kas bija nodibinātas, cedētas vai kuru atgūšana vai izpilde bija uzsākta pirms šo normu spēkā stāšanās. Pieteikuma iesniedzēja ieguva prasījuma tiesības pret noteiktiem parādniekiem par tirgus cenu, pamatotī paļaujoties, ka uz šiem parādiem netiks piemērots Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likums Tādēļ apstrīdētās normas pārkāpj Latvijas Republikas Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

Pieteikumā norādīts, ka visi kreditori, kuru prasījuma tiesības pret parādnieku var tikt dzēstas Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma kārtībā, atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Tomēr minētā likuma 5. panta 2.¹ daļa paredz atšķirīgu attieksmi pret tādiem kreditoriem, kuru prasījuma tiesības pret parādniekiem izriet no pārsnieguma kredīta, kredītkaršu,

kredītliniju vai līdzīga kreditēšanas pakalpojuma. Šādos gadījumos likums ļauj parādniekam tikt atbrīvotam no attiecīgajām parādsaistībām, neizpildot tās vismaz 20 procentu apmērā. Savukārt citu parādsaistību gadījumā kreditoriem ir tiesības saņemt saistību izpildījumu vismaz minimālā apmērā. Tādējādi Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 5. panta 2.¹ daļa pārkāpj Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajā daļā ietvertu tiesiskās vienlīdzības principu.

Līdz ar to pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētās normas ir imperatīvas un formulētas nepārprotami, pieteikuma iesniedzēja atrodas šo normu tvērumam tipiskā situācijā. Tā kā pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otro teikumu tai ir tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskārums brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2025. gada 21. janvāra, kad stājās spēkā apstrīdētās normas. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 18. jūnijā. Tādējādi konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai prasījumā Satversmes tiesai norādītajai augstāka juridiskā spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka ar apstrīdētajām normām pārkāpts Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertais tiesiskās vienlīdzības princips.

Pārbaudot tiesību normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme

ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (piemēram, *Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punkts*). Lai noskaidrotu, vai tiesību normu radītā atšķirīgā vai vienādā attieksme atbilst samērīguma principam, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (piemēram, *Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-35-03 14. punkts*).

Pieteikuma iesniedzēja norādījusi personu grupas, kuras pēc tās ieskata atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Norādīts arī, ka Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 5. panta otrās daļas 3. punktā paredzēta atbrīvošana no parādsaistībām, ja parādnieks sedzis vismaz 20 procentus no parāda. Taču no šā likuma 5. panta 2.¹ daļas izriet, ka parādniekam parādsaistības, kas radušās no pārsnieguma kredīta, kredītkaršu, kredītliniju vai līdzīga kreditēšanas pakalpojuma, nav jāsedz pat šādā minimālā apmērā. Tādēļ minētā likuma 5. panta 2.¹ daļa paredz atšķirīgu attieksmi pret vienādos un salīdzināmos apstākļos esošām personu grupām.

Pieteikumā norādīts, ka nosakot atšķirīgu attieksmi, ir balstījies uz kļūdainu apsvērumu, ka Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 5. panta 2.¹ daļā norādītajām parādsaistībām nav iespējams noteikt aizdevuma pamatsummas sākotnējo apmēru. Tāpēc atšķirīgajai attieksmei nav leģitīmā mērķa un minētā likuma norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Tomēr pieteikumā nav ietverti juridiski argumenti par to, vai nosakot šādu attieksmi ir ievērots samērīguma princips, proti: 1) vai ar izraudzīto līdzekli nevar sasniegt atšķirīgās attieksmes leģitīmo mērķi; 2) vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu.

Līdz ar to pieteikums par Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 5. panta 2.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

7.2. Pieteikumā arī ietverts prasījums atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturtajam teikumam.

Atzīt, ka īpašums ticis vai tiek piespiedu kārtā atsavināts sabiedrības vajadzībām, var tikai tad, ja valsts rīcība ir vērsta uz konkrētā īpašuma atņemšanu.

Īpašuma tiesību atsavināšana Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturtnā teikuma izpratnē nevar būt atkarīga tikai no konkrētā gadījuma faktiskajiem apstākļiem. Proti, nav iedomājama tāda situācija, ka konkrētais īpašums ar tiesību normu tiek un tajā pašā laikā netiek atsavināts (sk. *Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2020-49-01 20.3. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka parādnieks apstrīdēto normu rezultātā tiek atbrīvots no parādsaistībām, kreditoram pilnībā zaudējot savas prasījuma tiesības pret šo parādnieku. Tas esot pretrunā Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturtnājam teikumam. Tomēr pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka konkrētajā gadījumā likumdevēja rīcība, pieņemot apstrīdētās normas, ir bijusi vērsta uz pieteikuma iesniedzējas īpašuma atņemšanu. Tādējādi pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka konkrētajā gadījumā būtu notikusi īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturtnā teikuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturtnājam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8. Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

9. No pieteikuma izriet, ka pieteikuma iesniedzēja lūdz ierobežot tiesības iepazīties ar pieteikumā un tā pielikumos ietvertu informāciju, kas uzskatāma par tās komercnoslēpumu, citām personām, izņemot Saeimas – institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – pārstāvjus.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 24. pantu tiesības iepazīties ar vēl neizskatītas lietas materiāliem ir tikai lietas dalībniekiem – pieteikuma iesniedzējam un attiecīgajai institūcijai vai amatpersonai, kas ir izdevusi apstrīdēto aktu. Citām personām, arī tām, kuras Satversmes tiesas tiesnesis varētu pieaicināt viedokļa sniegšanai, šādu tiesību nav. Tādējādi pieteikuma iesniedzējas lūgums atsevišķi nav jāvērtē, jo saskaņā ar tiesību normām tiesības iepazīties ar šādu informāciju jau ir ierobežotas. Tāpēc pieteikuma iesniedzējas lūgums ir noraidāms.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 4. panta pirmās daļas 2. un 5. punkta un 5. panta pirmās daļas 2. punkta un 2.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem” pēc SIA “GelvoraSergel” pieteikuma (pieteikums Nr. 112/2025).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2025. gada 3. septembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 4. panta pirmās daļas 2. punkta un 5. punkta un 5. panta pirmās daļas 2. punkta un 2.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta ceturtajam teikumam.

4. Atteikties ierosināt lietu par Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 5. panta 2.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

5. Noraidīt šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina